

ผลงานและแนวการกำกับภาพยนตร์ของวิจิตร คุณาวุฒิ

นางสาวพาขวัญ ชินพัฒน์วานิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาศิลปะการศึกษาศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3303-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

120828543

THE FILMS AND DIRECTING STYLES OF VICHIT KUNAVUDHI

PAKWAN CHINPATTANAWANICH

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Art

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3303-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลงานและแนวการกำกับภาพยนตร์ของวิจิตร คุณาวุฒิ

โดย

นางสาวพาขวัญ ชินพัฒน์วานิช

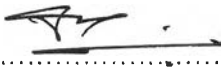
สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

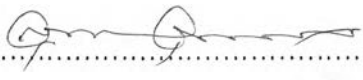
อาจารย์ที่ปรึกษา

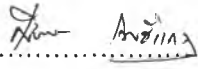
อาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์)

นางสาวพาขวัญ ชินพัฒนวานิช : ผลงานและแนวการกำกับภาพยนตร์ของวิจิตร คุณาวุฒิ.
(THE FILMS AND THE DIRECTING STYLES OF VICHIT KUNAVUDHI) อ. ที่ปรึกษา :
อาจารย์สุภาพร โพร้แก้ว, 285 หน้า. ISBN 974-17-3303-8.

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดประพันธ์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ภูมิหลัง ประสบการณ์ ผลงานภาพยนตร์ วิธีการในการกำกับภาพยนตร์ และวิเคราะห์หาแนวทางใน
การกำกับภาพยนตร์ของวิจิตร คุณาวุฒิ โดยศึกษาจากผลงานภาพยนตร์และสัมภาษณ์เจาะลึกหาข้อ
มูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิหลังและตัวตนที่สำคัญของวิจิตร คุณาวุฒิ คือ ความสามารถในการ
ประพันธ์ และความสามารถที่เกิดจากการหาประสบการณ์เชิงประจักษ์ ประกอบกับบุคลิกลักษณะ
นิสัยของวิจิตร คุณาวุฒิ ซึ่งมีด้วยกัน 2 ส่วน คือ การเป็นผู้มีระเบียบวิธีคิดและวิธีการทำงาน
ขณะเดียวกัน ก็มีความประณีตละเอียดอ่อน มีจินตนาการ ชอบการสร้างสรรค์ รักในธรรมชาติ รักการ
แสวงหา ชอบค้นคว้า และใฝ่รู้นั้น ล้วนแล้วแต่มีผลต่อแนวการกำกับและผลงานภาพยนตร์ของวิจิตร
คุณาวุฒิ ทั้งสิ้น

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า วิจิตร คุณาวุฒินั้น เป็นผู้ควบคุมในส่วนสำคัญของการสร้างสรรค์งานภาพ
ยนตร์ทั้งหมด ตั้งแต่การเขียนบท การกำกับการแสดงและการตัดต่อด้วยตนเอง ทว่าในส่วนของการ
จัดการนั้น ได้มอบหมายให้ผู้อื่นทำงานแทน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ลักษณะของการทำงานเช่นนี้ เป็น
ลักษณะของผู้ที่ต้องการควบคุมเฉพาะทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่อง เพื่อที่จะสามารถรักษาสิ่ง
ที่ตนเองต้องการสื่อและคุณภาพในการสื่อให้เป็นไปอย่างที่ต้องการ ตามแบบของ Story Teller ซึ่งสอดคล้อง
กับแนวคิดประพันธ์กร ที่เชื่อว่า ผู้กำกับภาพยนตร์เป็นเสมือนประพันธ์กรของภาพยนตร์นั้นๆ

ผลงานภาพยนตร์ของวิจิตร คุณาวุฒิ มีแนวทางการกำกับภาพยนตร์ที่มีการผสมผสานรูปแบบ
และวิธีการของแนวคิดหลายแนว แต่เน้นที่ความจริงและเป็นธรรมชาติขององค์ประกอบต่างๆ กับ
การเน้นด้านการแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ของตัวละครและบรรยากาศของภาพยนตร์เป็นสำคัญ นอกจากนี้
นั้น แนวคิดที่ปรากฏในภาพยนตร์มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สอดแทรกแนว
คิดในเชิงพุทธและสะท้อนความเป็นนักธรรมชาตินิยมของวิจิตร คุณาวุฒิ ด้วย

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน..... ลายมือชื่อนิติ..... พาขวัญ ชินพัฒนวานิช.....
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สุภาพร โพร้แก้ว.....
ปีการศึกษา 2545..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4285102728 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: DIRECTOR / DIRECTING / VICHIT KUNAVUDHI / FILM / DIRECTING STYLE

PAKWAN CHINPATTANAWANICH : THE FILMS AND THE DIRECTING STYLES OF VICHIT KUNAVUDHI. THESIS ADVISOR : SUPAPORN PHOKAEW, [285] pp. ISBN 974-17-3303-8.

This research, based on the auteur theory, aims to study the background, the experiences, the movies and film directing in order to find out the directing styles of Vichit Kunavudhi. This is done by studying the movies he made and by depth interview of relevant key informants.

It is found that the main background and identity of Vichit Kunavudhi are his ability in writing and his direct experiences. Besides, his systematic approaches in the way he thinks and the way he works, together with his sensitivity and imagination, his love of nature, and his inquisitive mind collectively influence his directing styles and his movies.

Vichit controls all important components of his production : writing the screenplay, directing and editing, while leaving the management to other people. This is the sure way of controlling every step of story telling in order to maintain the message and the quality of communication in the fashion of story-teller. These findings conform with the auteur theory which says that the film director is virtually the author of the film.

Vichit's style of film directing is a combination of many patterns and concepts. However, his focus remains on realistic and natural appearances of various components, the emotional expression in acting, and the overall atmosphere of the movies. Moreover, the themes that usually reappear in his movies involve human dignity, concepts in Buddhism and his own interest as a naturalist.

Department Mass Communication
Field of study Mass Communication
Academic year 2002

Student's signature..... *พรวรรณ ชินพัตตานวานิช*
Advisor's signature..... *สุพพอรณ โฟคาเอว*
Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยความกรุณาของอาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้โอกาส ดูแล ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ผศ.เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรศ.ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มทำการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ “ครู” ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาทุกท่านที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ศิษย์คนนี้อย่างตลอดการศึกษา รวมทั้ง “ครู” ทุกท่านในชีวิตของผู้วิจัยที่ทำให้ผู้วิจัยมีวันนี้

ขอขอบพระคุณแหล่งข้อมูลทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลอย่างเต็มความสามารถแก่ผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัว “คุณาวุฒิ” ทุกคน ที่ให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดการทำการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งบุคคลที่ช่วยเหลือในการติดต่อหาแหล่งข้อมูลทุกท่าน น้องเก๋ เวทีไท คุณชัยโรจน์ บันเทิงวันหยุด และท่านอื่นๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนาม

ขอบคุณเพื่อนๆ ภาควิชาสารมวลชนทุกคนที่ช่วยเหลือในทุกวิถีทางที่จะทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิจัยจนสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่ตุ้ม ทราาย พี่หนู พี่ปิ่น ก้อยมินท์ หวาน บุ่มเบสท์และเพื่อนๆ ทุกคนที่อาจไม่ได้ช่วยอะไรเป็นรูปธรรม แต่รู้ว่าเพื่อนยังเป็นกำลังใจให้กันเสมอ ขอขอบคุณมิตรภาพที่แสนงดงามของการเป็นเพื่อนมาตลอด 4 ปี รวมทั้งพี่ปู พี่ไชยา พี่ๆ ห้องสมุด พี่ๆ ห้องคอมพิวเตอร์ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาตลอด อ้อด น้องกล้า นุช พี่หนูย บูน้องไฉ้ น้องแจนและน้องแตที่เอื้อเฟื้อเรื่องคอมพิวเตอร์

ขอบคุณ “เพื่อน” ทุกคนที่อยู่เคียงข้างผู้วิจัยมาตลอด ฌินย์ เบิด ไก่ ผึ้ง พี่แดง พี่กบ พี่บ่อม พี่ลูกน้ำ โอ อัครชัย และกระสุน ที่ช่วยให้ผู้วิจัยผ่านพ้นวันอันเลวร้ายมาได้

ขอบคุณ “นายน้ำตาล” ที่สอนให้เห็นอีกด้านของความรัก ขอขอบคุณที่ยังยืนเคียงข้างกันในวันนี้

ท้ายที่สุดนี้ขอบพระคุณ “แม่” ผู้ยังคงให้ความรักและดูแลลูกสาวคนนี้อย่างเสมอมา และยังคงพิสูจน์ให้เห็นว่า ความรักของแม่นั้นไม่มีวันเหือดหายจริงๆ ขอขอบคุณมาและต่อที่เป็นกำลังใจหนึ่งของผู้วิจัยตลอดมาเช่นกัน

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	9
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.5 นิยามศัพท์.....	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดเรื่องศิลปะการสื่อสารทางภาพยนตร์.....	11
2.2 แนวคิดเรื่องการสร้างภาพยนตร์.....	19
2.3 แนวคิดเรื่องบทภาพยนตร์.....	26
2.4 แนวคิดเรื่องการทำกับภาพยนตร์.....	30
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้กำกับภาพยนตร์ในฐานะประพันธ์กร	33
2.6 แนวคิดเรื่องศิลปะการสื่อสารทางการละครและการแสดง.....	36
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	59
3.1 แหล่งข้อมูล.....	59
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
3.3 การนำเสนอข้อมูล.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	ชีวิตและการทำงานภาพยนตร์ของวิจิตรคุณาวุฒิ..... 66
	4.1 จาก “ซุ่นจ้อ เค็งหุน” สู “วิจิตรคุณาวุฒิ”66
	4.2 การก่อกำเนิด “คุณาวุฒิ”..... 76
	5.3 สรุปการวิเคราะห์ผลงานภาพยนตร์โดยรวม.....99
5	การวิเคราะห์ภาพยนตร์เจาะลึก “เมียหลวง” และ “คนภูเขา”..... 108
	5.1 เมียหลวง..... 109
	5.2 คนภูเขา..... 141
6	วิธีการทำงานภาพยนตร์ของวิจิตรคุณาวุฒิ..... 167
	6.1 ขั้นตอนเตรียมงานก่อนถ่ายทำ..... 167
	6.2 ขั้นตอนการถ่ายทำ..... 176
	6.3 ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ..... 188
7	สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ..... 196
	7.1 แนวทางการกำกับภาพยนตร์ของวิจิตรคุณาวุฒิ..... 196
	7.2 ข้อจำกัดในการวิจัย..... 213
	7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต..... 214
	รายการอ้างอิง..... 216
	ภาคผนวก..... 221
	ภาคผนวก ก รายละเอียดของแหล่งข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์..... 222
	ภาคผนวก ข ตัวอย่างเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของวิจิตรคุณาวุฒิ... 226
	ภาคผนวก ค ข้อมูลภาพยนตร์..... 240
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 285

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงลักษณะที่สำคัญของภาพยนตร์ทั้ง 31 เรื่องของวิจิตรคุณาวุฒิ	91

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
แผนภาพที่ 1 กราฟแสดงการวางเค้าโครงเรื่องด้วยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละคร.....	118
แผนภาพที่ 2 แบบจำลองวิถีทางการดำเนินชีวิตของตัวละคร.....	118
แผนภาพที่ 3 สรุปภูมิหลัง, ตัวตนที่ผลต่อแนวการกำกับและผลงานของวิจิตร คุณานาอุมิ.....	211

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ		หน้า
ภาพที่ 1	ภาพมุมสูง – วิกันตามองไปที่องค์พระ.....	120
ภาพที่ 2	ภาพมุมสูง – วิกันดานอนเสียใจคนเดียว.....	120
ภาพที่ 3	ภาพมุมสูง – วิกันดาร้องไห้เป็นครั้งแรก.....	121
ภาพที่ 4	ภาพมุมต่ำ – วิกันดาหันไปมองหน้าอรอินทร์ มีปราสาทเป็นพื้นหลัง.....	122
ภาพที่ 5	อรอินทร์ใช้วาจาเชือดเฉือน.....	122
ภาพที่ 6	ฉากอวยพรในงานแต่งงาน.....	123
ภาพที่ 7	วิกันดาตกลงกับอนิรุทธเรื่องนวล.....	124
ภาพที่ 8	เปิดตัวเจนจบ.....	124
ภาพที่ 9	อนิรุทธเต้นเพลงร้อนแรงกับอรอินทร์.....	125
ภาพที่ 10	เปลวเทียนแผดเผาเบื้องหน้าวิกันดา.....	125
ภาพที่ 11	วิกันดาเดินอยู่ในความมืด มีแสงสว่างปรากฏวาวแวม.....	126
ภาพที่ 12	เจนจบคุยกับเด็ก มีพลุไฟอยู่ที่พื้นหลัง.....	126
ภาพที่ 13	วิกันดากับพระในมือ.....	127
ภาพที่ 14	เหล่าในมืออรอินทร์.....	127
ภาพที่ 15	การจัดแสงค่อนข้างสว่าง – วิกันดาเป็นพื้นหน้า (foreground).....	128
ภาพที่ 16	การจัดแสงค่อนข้างหม่นสลัว – อนิรุทธเป็นพื้นหน้า (foreground).....	128
ภาพที่ 17	วิกันดาคุยกับคุณหญิงแวววรรณบนรถ.....	134
ภาพที่ 18	วิกันดาคุยกับอรอินทร์ที่ทำงาน.....	134
ภาพที่ 19	อนิรุทธคุยกับวิกันดาเรื่องลูก ที่วัด เวลากลางวัน.....	135
ภาพที่ 20	อนิรุทธคุยกับวิกันดาเรื่องลูก ที่สะพานลอย เวลากลางคืน.....	135
ภาพที่ 21	อรอินทร์ถืออกกั้งบนพื้น.....	137
ภาพที่ 22	วิกันดาอำลากับอนิรุทธบนรถบัศ.....	139
ภาพที่ 23	ภาพมุมต่ำ – แท้ตำรวจที่มาจับอาโยะและเหมยพิน.....	152
ภาพที่ 24	ภาพมุมสูง – อาโยะและเหมยพินที่โดนจับ.....	152
ภาพที่ 25	ภาพขนาดใหญ่ แสดงระยะทางของภูเขา.....	153
ภาพที่ 26	แท้เหมยพิน ย่องหาอาโยะ.....	153
ภาพที่ 27	แท้ตำรวจที่มาล้อมจับอาโยะและเหมยพิน.....	154

สารบัญภาพ (ต่อ)

บทที่		หน้า
ภาพที่ 28	หม้อข้าวกำลังเดือด	154
ภาพที่ 29	การจัดวางตำแหน่งเพื่อสื่อความหมาย	155
ภาพที่ 30	การจัดองค์ประกอบภาพให้มีมิติ 1	156
ภาพที่ 31	การจัดองค์ประกอบภาพให้มีมิติ 2	156
ภาพที่ 32	การจัดองค์ประกอบภาพให้ foreground เป็นจุดเด่น	156
ภาพที่ 33	การจัดองค์ประกอบให้มีทั้งพื้นหน้า c]tพื้นหลัง.....	157
ภาพที่ 34	อามีโยทำงานโดยลำพัง	157
ภาพที่ 35	อาโยะกินเหล้าเมามายกับเพื่อนในเฝ้า	158
ภาพที่ 36	อาโยะช่วยเหมยพินทำงาน.....	158
ภาพที่ 37	อาโยะก้มลงจากเขาด้วยความเจ็บปวด	162
ภาพที่ 38	ภาพกิ่งอีโรติก เฉพาะท่อนล่าง	163
ภาพที่ 39	ภาพกิ่งอีโรติก เปลือยทั้งตัว	163